

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-600925-VI/08/KP

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, ...*25 maja 2008 r.*...

Pan

Cezary Grabarczyk

Minister Infrastruktury

Szanowny Panie Ministrze

Postanowiłem zasygnalizować Panu Ministrowi problemy z jakimi zwracają się do mnie osoby niepełnosprawne w szczególności z dysfunkcjami narządów ruchu, przystępujące do egzaminów na prawo jazdy.

W celu uzyskania informacji o osobach niepełnosprawnych przystępujących do egzaminów na prawo jazdy wystąpiłem do Marszałków kilku wybranych województw, nadzorujących Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego. Przekazane wyjaśnienia wskazują, iż na terenie działania poszczególnych Wojewódzkich Ośrodków Ruchu Drogowego problemy sygnalizowane przez Skarżących są rozwiązywane w różny sposób. Brak jest standardowych zasad postępowania wobec osób niepełnosprawnych przystępujących do egzaminu na prawo jazdy. Natomiast rozwiązanie przyjęte w obowiązującym rozporządzeniu może budzić pewne wątpliwości wobec faktu obciążenia osób niepełnosprawnych koniecznością ponoszenia dodatkowych kosztów zarówno z tytułu zapewnienia w trakcie szkolenia, jak i na egzaminie pojazdu przystosowanego do posiadanej niepełnosprawności.

W myśl obowiązujących przepisów prawa Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego nie mają obowiązku posiadania pojazdów przystosowanych do egzaminowania osób niepełnosprawnych. Zgodnie z postanowieniami § 19 pkt 3 lit. b rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 27 października 2005 r. w sprawie szkolenia i uzyskiwania uprawnień przez kierujących pojazdami, instruktorów i egzaminatorów (Dz.U. z 2005 r. Nr 217, poz. 1834 z późn.zm) pojazdy egzaminacyjne powinny być zapewnione przez osoby niepełnosprawne.

Z wyjaśnień udzielonych przez Marszałków wybranych województw na podstawie informacji przekazanych przez Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego wynika, że zapewnienie pojazdów przystosowanych do egzaminowania osób niepełnosprawnych w praktyce jest niemożliwe. Różnorodność modyfikacji przystosowujących pojazd dla potrzeb osób niepełnosprawnych powodowałaby konieczność posiadania przez ośrodki egzaminowania bardzo wielu różnych pojazdów, które wykorzystywane byłyby kilka lub kilkanaście razy w roku. Przykładowo ilość przeprowadzonych egzaminów praktycznych dla osób niepełnosprawnych w niektórych ośrodkach egzaminowania na terenie województwa mazowieckiego nie przekracza 4 - 5 osób rocznie. Istnieje możliwość wyposażenia ośrodka egzaminowania w pojazdy, które posiadałyby kilka rodzajów modyfikacji dostosowanych do różnych rodzajów schorzeń, ale nie zapewniałyby one możliwości zdawania egzaminu wszystkim osobom niepełnosprawnym.

W przypadku egzaminów dla osób z dysfunkcjami narządów ruchu pojazd egzaminacyjny zgodnie z dyspozycją obowiązującego rozporządzenia był zapewniany przez osobę zdającą egzamin na prawo jazdy. Były to pojazdy wypożyczane ze szkół nauki jazdy. Przykładowo pojazdy przystosowane do niepełnosprawności narządów ruchu na terenie działania Małopolskiego Ośrodka Ruchu Drogowego były wypożyczane z 11 szkół nauki. Podobnie w latach 2005 - 2008 w Wojewódzkich Ośrodkach Ruchu Drogowego na terenie województwa mazowieckiego do egzaminu praktycznego, z wykorzystaniem pojazdu przystosowanego do rodzaju schorzenia, wypożyczonego ze szkoły nauki jazdy przystąpiło łącznie 491 osób niepełnosprawnych posiadających w dokumentacji lekarskiej adnotację o konieczności przystosowania pojazdu do rodzaju schorzenia. Na terenie województwa Kujawsko - Pomorskiego w

latach 2005 - 2008 do egzaminu państwowego na prawo jazdy kategorii B przystąpiło łącznie 177 osób niepełnosprawnych. Na terenie województwa Podlaskiego 258 osób, Na terenie Warmińsko - Mazurskiego - 39 osób, natomiast na terenie Województwa Mazurskiego pozyskanie danych z tego okresu okazało się niemożliwe. Z informacji uzyskanych od Małopolskich Ośrodków Ruchu Drogowego w Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu wynika, iż w latach 2005 - 2008 przeprowadzono ok. 130 egzaminów na prawo jazdy dla osób z dysfunkcjami narządów ruchu. Odbyły się także egzaminy dla osób głuchoniemych na pojeździe należącym do ośrodka egzaminowania.

Przekazane dane liczbowe mają charakter orientacyjny, przybliżony, gdyż zostały przygotowane na podstawie danych posiadanych przez WORD (zawartych w dokumentacji osób przystępujących do egzaminów). Ze względu na fakt, że program statystyczny nie wyróżnia osób niepełnosprawnych zdających egzamin, nie można dokładnie oszacować ilości przeprowadzonych egzaminów dla osób niepełnosprawnych.

Podobnie jak w WORD-ach działających na terenie województwa Małopolskiego także ośrodki egzaminowania kierowców na terenie województwa Podlaskiego oraz Kujawsko - Pomorskiego w Bydgoszczy i we Włocławku nie posiadają pojazdów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych, co oznacza, iż osoby te zmuszone były do samodzielnego zapewnienia sobie pojazdu egzaminacyjnego. Na odmiennych zasadach funkcjonuje WORD w Toruniu, który od 2005 roku posiada samochód osobowy przystosowany do szkolenia i egzaminowania osób niepełnosprawnych dotkniętych dysfunkcją narządów ruchu. Pojazd ten jest odpłatnie udostępniany ośrodkom szkolenia kierowców zgodnie z regulaminem opublikowanym na stronie internetowej Ośrodka. Cena najmu wynosi obecnie 25 zł netto za godzinę. Osoby niepełnosprawne egzaminowane w pojeździe wyposażonym w specjalistyczny osprzęt nie ponoszą z tego tytułu dodatkowych kosztów. Natomiast na terenie województwa mazowieckiego funkcjonuje wiele szkół nauki jazdy oferujących szkolenie osób niepełnosprawnych z wykorzystaniem specjalnie przystosowanych pojazdów. Koszt wypożyczenia takiego pojazdu w celu przeprowadzenia egzaminu praktycznego kształtuje się na terenie województwa mazowieckiego pomiędzy 100 a 260 zł. W opinii Marszałka Województwa Podlaskiego zasadne byłoby dopuszczenie zdawania przez

osoby niepełnosprawne egzaminów na prawo jazdy z wykorzystaniem pojazdów własnych osób niepełnosprawnych. Należy uznać za prawdopodobne, iż niepełnosprawny przystępując do egzaminu na prawo jazdy zamierza korzystać z nabytych uprawnień i zazwyczaj nabywa samochód przystosowany o posiadanej niepełnosprawności.

Skarżący sygnalizując Rzecznikowi problemy osób niepełnosprawnych w dostępie do szkolenia i przystępowania do egzaminów na prawo jazdy podnoszą zarzut ponoszenia wyższych kosztów niż osoby pełnosprawne, czego nie rekompensują obniżone koszty samego egzaminu. Zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 11 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości opłat i stawek wynagrodzenia za sprawdzenie kwalifikacji oraz wydanie dokumentów w tych sprawach (Dz.U. z 2003 r., Nr 219, poz. 2162 ze zm.) za przeprowadzenie egzaminu praktycznego osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie lekarskie z adnotacją, że mogą prowadzić pojazd silnikowy po przystosowaniu go do rodzaju schorzenia, jeśli jazda egzaminacyjna odbywa się pojazdem tych osób, opłatę za egzamin zmniejsza się o 50%. Natomiast całkowite koszty szkolenia i wypożyczenia pojazdu na egzamin przez osobę niepełnosprawną są przeciętnie około 60%-100% wyższe niż koszty ponoszone przez inne osoby.

W obowiązującym stanie prawnym sygnalizowany problem dostępu przez niepełnosprawnych do pojazdów dostosowanych do posiadanych przez nich schorzeń nie jest związany z obowiązkami ośrodków egzaminacyjnych. Z tej przyczyny we wszystkich przedstawionych Rzecznikowi informacjach nie zgłoszono potrzeby zmiany obowiązujących przepisów. Natomiast wyższe koszty szkolenia i przystępowania do egzaminów na prawo jazdy przez osoby niepełnosprawne w ogóle nie były rozpatrywane jako okoliczność mogąca mieć bezpośredni wpływ na stosunkowo małą liczę niepełnosprawnych przystępujących do egzaminu na prawo jazdy.

Jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, iż dostęp do szkolenia i możliwość zdania egzaminu na prawo jazdy stwarza dla niepełnosprawnych szanse wyrównania ich pozycji na rynku pracy, a także daje nadzieję na podwyższenie standardu codziennego życia wówczas problem podwyższonych kosztów uzyskania prawa jazdy przez osobę niepełnosprawną nabiera szczególnego charakteru.

Trudności w szkoleniu na prawo jazdy, na które napotykają osoby niepełnosprawne mają charakter wielowątkowy, na co - jako jedyny - w odpowiedzi adresowanej do Rzecznika, zwrócił uwagę Marszałek Województwa Warmińsko - Mazurskiego. W jego opinii do tych trudności należy zaliczyć:

- 1) małą ilość niepełnosprawnych starających się o uzyskanie prawa jazdy, co powoduje brak zainteresowania podjęciem tematu przez ośrodki szkolenia,
- 2) wysokie koszty przystosowania samochodu do indywidualnych potrzeb, uwarunkowanych rodzajem schorzenia oraz brak możliwości stworzenia jednego uniwersalnego pojazdu,
- 3) nieracjonalność zakupu pojazdów egzaminacyjnych przez ośrodki egzaminacyjne, ze względu na małą liczbę osób przystępujących do egzaminów,
- 4) brak możliwości zakupu na korzystnych warunkach pojazdu przystosowanego do stopnia niepełnosprawności, którym osoba powinna odbyć szkolenie w ośrodku, następnie zdać egzamin państwowy, a w konsekwencji poruszać się samodzielnie.

W opinii Marszałka Województwa Warmińsko - Pomorskiego przeprowadzanie egzaminów dla osób niepełnosprawnych jedynie przy wykorzystaniu pojazdów udostępnianych przez ośrodki szkolenia kierowców ogranicza dostęp do szkolenia i egzaminowania osób niepełnosprawnych, co także - na terenie tego Województwa - odzwierciedliło się w przystąpieniu do egzaminu na prawo jazdy w latach 2005 - 2008 jedynie 39 niepełnosprawnych. Z tej przyczyny WORD Olsztyn podjął starania nabycia samochodu o szerokim zakresie przystosowania do schorzeń narządów ruchu. Z tego samochodu na określonych warunkach będą mogły korzystać ośrodki szkolenia kierowców, które będą posiadały warunki do szkolenia osób niepełnosprawnych, a takie osoby wyrażą wolę szkolenia i przystąpienia do egzaminu na prawo jazdy.

Na podstawie przekazanych informacji należy stwierdzić, iż problem szkolenia i przystępowania do egzaminów na prawo jazdy przez osoby niepełnosprawne jest różnie rozumiany i rozwiązywany na terenie poszczególnych Wojewódzkich Ośrodków Ruchu Drogowego. Obowiązujące przepisy nie nakładają obowiązku wspierania osób niepełnosprawnych w zdobywaniu umiejętności sprawnego kierowania pojazdami mechanicznymi, a w praktyce dostęp do tych szkoleń jest ograniczony z powodu

nieprzygotowania ośrodków szkoleniowych i egzaminacyjnych, ale także konieczności poniesienia dodatkowych kosztów przez osoby niepełnosprawne.

Mając na względzie dobro osób niepełnosprawnych zwracam się stosownie do art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147 ze zm.) do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zbadanie zasygnalizowanych problemów oraz przedstawienie stanowiska w sprawie możliwości wprowadzenia uregulowań prawnych mających na celu wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do uzyskania umiejętności prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich